

Udviklingsplan for Område Nordstevns

2014-2015

Lærkehuset

Strøby Børnehave

Lodbjerggård Børnehus

Klipinge Børnecenter

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Stevns Kommunes børnesyn	4
Stevns Kommunes læringssyn	4
Præsentation af området	5
Ledelse	5
Personalesamarbejde	5
Principper for forældresamarbejde og forældreinvolvering	6
Pædagogiske principper for område Nordstevns	6
Områdets arbejde med de politiske besluttede indsats og kvalitetsmål	7
Den pædagogiske lærerplan og obligatoriske temaer	11
Beskrivelse af de seks lærerplantemaer	11
Kulturelle udtryksformer og værdier	11
Sproglig opmærksomhed	13
Krop og bevægelse	14
Sociale kompetencer	15
Natur og naturfænomener	16
Barnets alsidige personlige udvikling	17
Arbejdet med børn med særlige behov.	19
Børnemiljøvurdering	20
Afslutning	20

Forord

Stevns Kommune har besluttet at samle en række materialer i et fælles dokument. Det drejer sig om de pædagogiske læreplaner, børnemiljøvurdering og dagtilbuddets pædagogiske principper og værdier. Alle dagtilbud skal ifølge Dagtilbudsloven udarbejde disse materialer.

Materialerne er samlet i en "Pædagogisk udviklingsplan",

De pædagogiske lærerplaner er et redskab i Område Nordstevns, samt i de enkelte dagtilbud til at udvikle pædagogikken i det daglige arbejde og til at sætte fokus på læring i dagtilbud.

Børnemiljøvurdering indeholder en kortlægning af dagtilbuddets fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø og skal beskrive eventuelle børnemiljøproblemer og indeholde en handlingsplan.

Dagtilbuddets principper og værdier er forældrebestyrelsens lovbestemte mulighed for at få indflydelse på dagtilbuddets hverdag ved at fastlægge overordnede principper for dagtilbuddets arbejde inden for de mål og rammer der er fastsat af Byrådet.

Udarbejdelsen af den nye udviklingsplan for 2014 og 2015 er for område Nordstevns ny i forhold til den sidste. For året 2012 og 2013 blev der udfærdiget 5 udviklingsplaner med udgangspunkt i de 5 enkelte huse i området. Den nye vil gælde samlet for hele området.

Vi vil gøre brug af de erfaringer vi har haft med vores tværfaglige projektgrupper.

Området vil arbejde på en fælles platform som bygger på kendskab til hinanden, hvor vi har fælles udvikling og vil udfordre den pædagogiske praksis.

Vi vil bruge temaerne til større dybde, finde gode lærings mål og så skal det være sjovt.

I planlægningsarbejdet er der nedsat arbejdsgrupper med repræsentanter fra de enkelte huse for at inspirere hinanden både i udarbejdelsen af udviklingsplanen, men også med implementeringen i en pædagogisk praksis

Arbejdet med en udviklingsplan er fortsat nyt for området, men vi finder den som et godt og et fremadrettet værktøj for det pædagogiske arbejde, hvor nye projekter, aktiviteter og metoder udvikles

Signe Kofod Hansen

Områdeleder

Stevns Kommunes børnesyn

Børn skal anerkendes som unikke personer med hver deres særlige forudsætninger.

De fagligt kompetente voksne anerkender og forstår børnene, og den pædagogiske praksis tager afsæt i børnenes trivsel, interesser og potentialer. Børns udvikling skal forstås som en helhed.

De voksne skal give omsorg og mulighed for leg og aktiviteter, der engagerer, udfordrer og giver mening for børnene. De nære relationer skal prioriteres, og børnenes samspil skal understøttes, så børnenes selvværd styrkes.

Børnenes skal have en aktiv rolle i deres egen hverdag. De voksne skal indgå i dialog med børnene og give dem medindflydelse. Med fokus på og anerkendelse af børnenes ressourcer og behov for at lære, støtter de voksne alle børn i at blive inkluderet i det sociale fællesskab.

Stevns Kommunes læringssyn

Læring er en livslang proces, der starter ved fødslen og fortsætter hele livet

Læring er en proces, hvor børn tilegner sig viden, kunnen og færdigheder gennem de erfaringer, som de gør sig ved at deltage og bidrage i et anerkendende samspil med andre.

Der sker ved spontane oplevelser og leg, eller ved at den voksne giver mulighed for, at barnet kan eksperimentere og fordybe sig.

Børn lærer på forskellige måder. Nogle børn lærer mest ved at mærke på ting, nogle skal se og andre skal høre. De forskellige måder skal tilgodeses i hverdagen.

Læring sker typisk i følgende tre læringsrum:

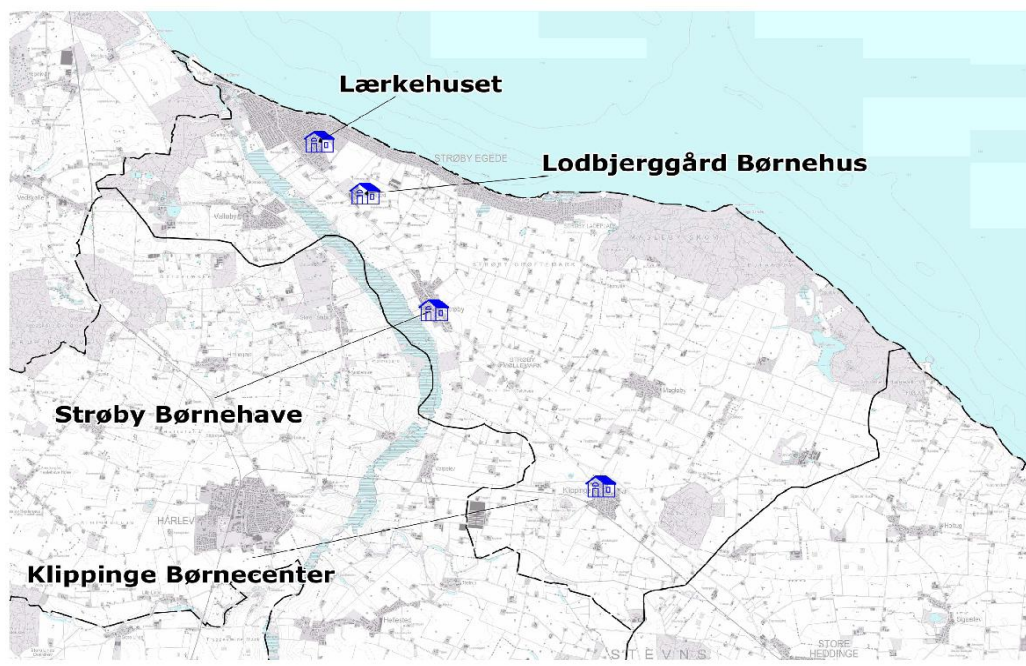
1. Typiske aktiviteter med fastlagt indhold. Den voksne har til hensigt at lære barnet noget bestemt. F.eks. Regler for en leg, "vente på tur" ved samling.
2. Typiske aktiviteter hvor børnenes ideer, forslag og handlinger bestemmer aktiviteten.
3. Typiske aktiviteter bestemt af miljøet. De pædagogiske handlinger og overvejelser er ikke direkte synlig, men ligger underforstået. F.eks overvejelser vedr. legepladsen indretning, indkøb af materialer og legetøj

Præsentation af området

Område Nordstevns er en institution med 4 huse, der indgår i dette fællesskab, men samtidig har hver sin egenart og kultur.

De enkelte huse ligger spredt i hele området, jævnt placeret i de lokale områder.

Ledelse

Områdelederen indgår sammen med de 4 daglige pædagogiske ledere i et ledelsesteam for området. Der afholdes møder hver 14. dag, hvor faglige og ledelsesmæssige forhold drøftes og besluttet.

Disse ledelsesmøder danner grundlag for det videre arbejde som tovholdere eller repræsentanter i forskellige arbejdsgrupper og mødevirksomhed..

Personalesamarbejde

Området Nordstevns afholder et par gange om året fælles personalemøde, hvor alle ansatte i området er samlet. Der er ligeledes nedsat forskellige arbejdsgrupper på tværs af institutionerne:

- En skolegruppe, hvor personalet på tværs af institutionerne arbejder med skoleforberedelse for de kommende skolebørn.
- En gruppe, der arbejder med arbejdspladsvurdering (APV).
- 6 arbejdsgrupper der arbejder med de enkelte pædagogiske temaer i udviklingsplanen
- Ipad-gruppen, hvor personalet arbejder med kommunikation, og brug af det digitale værktøj

Det er områdeleder og de daglige pædagogiske ledere der fungerer som tovholdere for grupperne, og der bliver hvert år udarbejdet et nyt kommissorium.

Derudover afholdes P-møder i de enkelte huse og afdelinger, hvor daglig pædagogisk leder er tovholder.

Principper for forældresamarbejde og forældreinvolvering

I område Nordstevns arbejdes der med et gensidigt forpligtende samarbejde mellem forældre og ansatte i området.

Kommunikation

- Løbende kontakt om barnets hverdag
- Samtaler om barnets udvikling i dagligdagen og i forbindelse med brobygning
- Der skal være mulighed for samtaler efter behov med en pædagog eller med ledelsen

Information

- Børneintra er omdrejningspunkt for informationer
- Område Nordstevns og den enkelte institution er beskrevet på hjemmesiden
- Der udgives kontinuerligt nyhedsbreve
- Der er aftalt en daglig informations struktur
- Udviklingsplanen med lærerplanstema og den overordnede planlægning for kommende år er tilgængelig i institutionen.

Sociale relationer og samvær

- Lære hinanden at kende ved hyggelige og uformelle arrangementer
- Der etableres et samarbejde med forældreråd/aktivitetsråd.
- Der arrangeres sociale aktiviteter i løbet af året

Pædagogiske principper for område Nordstevns

Område Nordstevns skal være kendt for at være udviklingsorienteret

- Området sætter fokus på læring, som betyder at der er optimale muligheder for personlig og faglig udvikling
- Områdets udviklingsplan skal give tydelig retning om mål og fokuspunkter, og der skal være konkret organisering for at understøtte dette.
- Der arbejdes med konkrete projekter på tværs i institutionerne i området
- Der skal ligeledes arbejdes på tværs i de enkelte institutioner
- Området er kendt for, at være et sted hvor der igangsættes og udvikles nye initiativer
- Det pædagogiske personale skal være opdateret i forhold til samfundets kommende krav.

I område Nordstevns bestræber vi os på at alle bliver mødt anerkendende og inkluderet i fællesskabet

- Det gælder det enkelte barn og deres familier
- Der arbejdes ud fra et helhedssyn og et resurse syn, hvor der er plads til, at den enkelte bliver understøttet i sin udvikling så vidt det er muligt
- Have indlevelse og respekt for andre mennesker og deres værdier og kultur
- At kunne acceptere personer og grupper, og give muligheder for at udvikle sig alsidigt

Der skal tænkes og planlægges i helheder og sammenhænge

- Det skal være en selvfølgelighed, at man hjælper hinanden på den enkelte stue, på tværs i den enkelte institution, men også på tværs i området.
- Der arbejdes med en helhedsorienteret pædagogik, som er aftal, synlig, nedskrevet og planlagt.
- Der arbejdes med temaer og projekter, hvor flere udviklingsområder bliver understøttet i planlægningen
- Der skal samtidig være plads til spontanitet, følge og iagttage børnene og understøtte deres initiativer

Kultur og miljø

- Området skal summe af nogle inspirerende Læringsmiljøer
- Der skal være fysiske rammer og muligheder for børnene til at fordybe sig og plads til udforskning
- Der skal være en positiv atmosfære.
- Det skal være rart, sjovt og imødekommende

Områdets arbejde med de politiske besluttede indsats og kvalitetsmål

Der bliver fra kommunalbestyrelsen hvert år udstukket nye kvalitetsmål, som vi skal arbejde med. Der bliver formidlet mål, indikator og resultatkrav.

Området kobler så vidt muligt nye kvalitetsmål på de eksisterende læreplanstemaer og her finde metode og evalueringsspørgsmål. Ligesom med læreplanstemaerne gennemgås indhold, formulering, pædagogiske metoder og realiseringen af disse ved en efterfølgende evaluering.

Vi har erfaring for, at vi efter fokus med et (kvalitets)mål efterhånden vil opleve det som en naturlig implementeret del af hverdagen.

Der er fortsat opmærksomhed på børns motionsvaner og udfoldelsesmuligheder, som var det aktuelle kvalitetsmål, og i området arbejdes der aktivt med bevægelse og motorik.

Følgende tiltag er iværksat:

- Den fysiske indretning, og de overvejelser der ligger understøtter kvalitetsmålene. Dette gælder både på legepladsen og indendørs
- Områdets legepladser har der været særligt fokus på, med større renoveringer, og særlige overvejelser vedrørende det motoriske.
- Indendørs er der indrettet motoriske rum med klatrevægge, reb, redskaber og lignende, der udfordre spænding, fart og bevægelse.
- Alle institutioner har gående besøgt hinanden på tværs af hinanden i området, i forbindelse

- med samarbejdet omkring skolestart.
- Der har været arrangeret en aktivitetsdag med fokus på bevægelse. Her var arrangeret forskellige former for stafetløb.
  - I området er der en idrætsinstitution, hvor der blandt andet lægges vægt på pædagogisk idræt.

For kommende år 2014 og 2015 er der fra kommunalbestyrelsen udmeldt, at der skal arbejdes med:

- Inklusion i dagtilbuddene
- Brobygningsarbejde særligt i forbindelse med skolegang.
- Det pædagogiske arbejde for de 0-3 årige

Derudover skal der fortsat arbejdes med de kvalitetsmål der vedrører det motoriske

Inklusion i dagtilbud

Stevns Kommune ønsker, at styrke børnenes selvværd og evne til at indgå i fællesskaber. De skal mødes med en ramme af tryghed og med et niveau af udfordring, der kan bringe hvert enkelt barn videre, så de kan tage ansvar for eget liv, tilpasse sig forandringer og indgå i et ansvarligt fællesskab med andre. Inklusionsstrategien skal have fokus på et menneskesyn, der forhindrer, at for mange børn bliver helt udelukket fra fællesskabet tidligt i deres liv. Omsorg og hensyn er en vigtig værdi. Stevns Kommune gør allerede en stor indsats for børn og unge. Denne inklusionsstrategi skal være en fortsættelse og udvikling af den hidtidige indsats, som er en proces i konstant udvikling

Indenfor daginstitutionsområdet vil der i den videre proces arbejdes på følgende fokusområder

- Vidensudvikling og opkvalificering af pædagogerne
- Videreudvikling af famileterapeut/ressourcepædagog-gruppen, der går på tværs af dagtilbuddene
- Udvikling af brobygningsindsatsen mellem sundhedsplejen og dagpasning
- Udvikling af brobygningsindsatsen mellem dagpasning og skole
- Udvikling af brobygningsindsatsen mellem skole- og ungdomsuddannelser

Startskuddet til dette tema starter med en temadag lørdag d. 25. januar 2014. Her vil Anne Linder introducere til ICDP, som er et koncept en arbejds metode der er fremmede for relationsarbejde i pædagogiske processer.

I område Nordstevns er ICDP planlagt i et af de pædagogiske temaer her i denne udviklingsplan. Temaet indgår under temaet barnets sociale kompetencer.

Endvidere er der planlagt en opkvalificering af de ansatte ved et længerevarende kursusforløb.

Udvikling af brobygningsindsatsen mellem dagpasning og skole

I dette nedenstående eksempel, som er en beskrivelse af det skoleforberedende arbejde, er der konkrete beskrivelser på, hvordan kvalitetsmålene indgår i planlægningen, samt hvordan et pædagogisk tema også indgår i det pædagogiske arbejde.

Kommissorium for

Skoleforberedende arbejde i område Nordstevns i 2013/2014

Indledning / baggrund	Skolegruppen har eksisteret siden 2009 og der er fortsat stor interesse for at højne fagligheden omkring skoleforberedelse. Der har i gruppen været arbejdet med fælles aktiviteter for de kommende skolebørn. Der bliver i hver institution fortsat arbejdet på at få lavet en beskrivelse af det skoleforberedende arbejde. Alle med særligt fokus på læreplanstemaerne. Der bliver i området Nordstevns afholdt fælles forældremøde omkring skolestart.
Formål	At højne fagligheden omkring skoleforberedelse og derved få udarbejdet den bedst mulige skoleforberedelse i hver institution. Holde fast i det gode samarbejde på tværs og styrke brobygningen mellem Strøby Skolen og Skelbæk Friskole. Det er stadig en ambition at forberede vores skolebørn allerbedst i området Nordstevns. Vi vil fortsat udfordre og inspirere hinanden omkring arbejdet med skoleforberedelse.
Aktiviteter/ Fokus	<p>Vi fortsætter skolegruppen med repræsentanter fra alle fire institutioner i området.</p> <p>Som udgangspunkt skal vi igen alle have vores beskrivelser af skoleforberedelse op til debat. Vi vil lade os inspirere af et nyt dialogredskab "Fælles om en god skolestart" udarbejdet af EVA.</p> <p>Vi vil forsætte processen, hvor der er opmærksomhed på at imødekomme de krav der stilles fra skolens side omkring skoleparathed. Vi vil fortsætte det gode samarbejde med skolens personale og lade os inspirere. Ligesom vi vil inspirere skolen med den faglighed vi har oparbejdet omkring lærerplanstemaer m.m...</p> <p>Vi har tradition for at der bliver planlagt og afholdt fælles aktiviteter for kommende skolebørn. Omdrejningspunktet for fælles oplevelser bliver denne gang et fælles gøgler projekt. Der er nedsat en adskilt gruppe til at planlægge og beskrive. Særsomt beskrivelse bliver udarbejdet som en del af udviklingsplanen for 2014 under læreplanstemaet kulturelle udtryksformer.</p> <p>Der vil i efteråret blive afholdt evalueringsmøder. I år bliver møderne holdt i de enkelte huse, hvor vi i hver institution giver et oplæg omkring, hvordan vi skoleforbereder og derefter evaluerer vi på hvordan det er gået med de børn der startede indskoling i foråret.</p> <p>Der er ønske om at blive mere kvalificerede omkring skoleudsættelse og vi ønsker at udvikle os omkring formidlingen af skoleudsættelser og handleplaner. Derfor vil mødet sidst på året fortsat handle om faglig sparring omkring områdets skoleudsættelser og handleplaner.</p>
Resultater	At de kommende skolebørn i området Nordstevns er skoleparate. At der fortsat er fokus på brobygningen mellem institution og skole. At børnene i området Nordstevns har mødt hinanden inden skift til indskoling og derved gøre overgangen så succesfuld som mulig.
Indhold og metoder	<p>Der vil blive afholdt tre møder, hvor der vil blive lagt op til udveksling af erfaringer og diskussion. Vi vil tage udgangspunkt i EVAs dialogredskab, hvor værdidiskussioner bliver vigtige.</p> <p>Dette år vil ellers være præget af det udfordrende kulturprojekt, som de kommende skolebørn skal have glæde af.</p> <p>Vi har igen i år fået lov til at benytte SFOens gymnastiksal på Strøby Skolen hver torsdag fra kl. 10.00 til</p>

	<p>12.00. Vi skal planlægge indhold, formål og fordeling af gymnastiksal.</p> <p>Da skolegruppen har fungeret så længe, vil der blive lagt op til, at nogle møder afholdes uden tovholder. Der skal vælges ordstyrer og referent ved hvert møde.</p>
Organisering	<p>1 repræsentant fra hver institution</p> <p>Lodbjerggård, Klippinge Børnecenter, Lærkehuset og Strøby Børnehave.</p>
Tidsplan	<p>Skolegruppe møder: 2013/2014</p> <p>Tirsdag den 10. september kl. 9.00 til 12.00 i Lodbjerggård.</p> <p>Tirsdag den 3. december kl. 9.00 til 12.00</p> <p>Tirsdag den 11. februar 2014 kl. 9.00 til 12.00</p> <p>Møder i samarbejde med Strøby Skolen:</p> <p>Evalueringsmøde på den enkelte institution den 24. september kl. 17.30 til 19.30.</p> <p>Fælles forældremøde torsdag den 3. oktober kl. 18.00 til 20.00 på Strøby Skolen.</p> <p>Øvrige aktiviteter:</p> <p>Bruge gymnastiksalen i SFOen i indskolingshuset torsdage fra kl. 10.00 til 12.00.</p> <p>Alle kommende skolebørn deltager i gøjler projekt, som bliver beskrevet i udviklingsplanen for 2014.</p> <p>Projektet bliver afviklet i ugerne 4, 5 og 6.</p>

Det pædagogiske arbejde for de 0-3 årige.

Stevns Kommune indgår i det landsdækkende projekt: "Barnet i centrum" der er et lærings- og forskningsprojekt med særligt henblik for de 0-3 årige, og skal være med til, at give de mindste en bedre hverdag i vuggestuen.

Følgende temaer er repræsenteret i projektet:

Tema 1: Samspil og Læring

Tema 2: Emotionel relatering og modtagelse

Tema 3: Planlægning og ledelse.

I Nordstevns har der været særligt fokus på 3 temaer indenfor projektet

Barnet i Centrum stiller nye og interessante spørgsmål, er nysgerrig på barnets vegne og sætter relevante begreber i spil, der som udgangspunkt knytter barnets psykiske udvikling til hele barnelivet, og projektet undersøger grundlæggende, hvordan det levede barneliv skaber rum for barnets udvikling.

Formålet er at belyse dagtilbuddenes betydning for barnets fortsatte udvikling, på baggrund af nyere teoridannelser og nyere empiriske undersøgelser, og udvikle og afprøve nye praksisformer, der kan skabe bedre mulighed for *alle* børn i dagtilbuddene. Tanken er at ved at forene et stort antal erfaringer og den nyeste viden, vil forskere og praktikere sammen kunne udvikle praksis.

At deltage i *Barnet i Centrum* fordrer derfor, at man tør at tænke, at man tør at være kritisk, at man tør at stikke hovedet frem, at man tør at afprøve praksisformer og man vil gøre det ekstra, der skal til, for at opnå ny viden.

Det svære i disse processer er måske ikke at finde svar. Det svære kan vise sig at være at stille de rigtige spørgsmål. De spørgsmål, der formår at åbne for nye indsigter, og som samtidig får os alle til at indse, at noget kan gøres anderledes – ikke bare for at gøre det anderledes, men for at gavne barnelivet.

Under projektet er der delresultater i landsdækkende konferencer med workshop og hvor resultaterne fremlægges.

Det hele afsluttes med en endelig afsluttende konferencer for alle deltagende kommuner.

Den pædagogiske lærerplan og obligatoriske temaer

I Stevns Kommune skal der udfærdiges en udviklingsplan for år 2014 og 2015 indenfor dagtilbudsområdet. En række dokumenter er samlet i denne udviklingsplan. Det drejer sig om de pædagogiske læreplanstemaer, børnemiljøvurdering, pædagogiske principper og værdier.

Område Nordstevns har besluttet, at der som noget nyt skal udarbejdes en fælles udviklingsplan.

I planlægningsarbejdet er der nedsat arbejdsgrupper med repræsentanter fra de enkelte institutioner for at inspirere hinanden både i udarbejdelsen af udviklingsplanen, men også med implementeringen i en pædagogisk praksis.

De nedsatte arbejdsgrupper har alle arbejdet med følgende formål

- Område Nordstevns får en fælles platform, hvor kendskabet til hinanden og samarbejdet udvikles.
- Skabe fælles udvikling og en pædagogisk praksis.
- Bruge temaerne til større faglig dybde, og læring
- Det skal være sjovt for børn og voksne via faglighed og gode oplevelser
- Udvikle strukturen vedr. faglige udfordringer, hvor 4 institutioner udfordrer hinanden
- Udvikle nye aktiviteter og metoder

Arbejdsgrupperne har udover læringsmål, metode, evalueringsmål og dokumentation planlagt et konkrete projekt for hver enkelt tema.

Projekternes overskrifter er:

- Arbejde med gøgl og afslutte med en opførelse af en gøglerforestilling
- Dialogisk læsning
- Bevægelse med udgangspunkt i DGI konceptet
- Arbejde med ICDP med de 8 samspilstemaer
- Arbejde med jord, ild, vand og luft med en afsluttende fernisering i naturen
- Teaterforestilling, adventure og inspiration fra Trin for trin.

Beskrivelse af de seks lærerplantemaer

Kulturelle udtryksformer og værdier

I arbejdet med kulturelle udtryksformer og værdier skal der være fokus på brugen af redskaber, materialer og rummet som en del af læringsmiljøet

Barnet skal præsenteres for forskellige, udfordrende materialer og måder at bruge disse på i en skabende, æstetisk læreproces.

Vi vil arbejde med andre eller flere udtryksformer end det verbale sprog.

Vi skal være skabende, kreative og der arbejdes med en tradition

Barnet skal arbejde med kroppen som udtryksform, som kunne være en gøgler/cirkusforestilling.

Børnene skal kunne stå foran en forsamling og præsentere en forestilling.

Læringsmål:

- At give børnene en fællesskabsfølelse omkring en tradition
- At udtrykke sig kreativt gennem musik og sang, teater gøgl og drama
- Være deltagende, have lyst til at være med og være skabende til fællesskabet

Metode:

- En forestilling i offentligt regi
- Vi vil arbejde med effekterne i gøgl og cirkus
- Vi vil gøre brug af en gøgler/cirkus instruktør

Evalueringsmål:

- Oplever vi at børnene er blevet bedre til at bruge deres kreative sans i hverdagen.
- Opleve et levende kropssprog

Dokumentation:

- Tage før- og efterbilleder
- Børneinterview af børnene før, under og efter

Projekt for kulturelle udtryksformer

Overskrift: Gøgl og Cirkus

Projektet afvikles i ugerne 4,5, 6 i år 2014, og henvender sig særligt til kommende børnehaveklassebørn.

Den nedsatte arbejdsgruppen er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for temaet i egen institution

Til projektet tilknyttes en professionel aktør til temaet

I den sidste uge arrangeres en forestilling for området og andre institutioner

Der aftales en institution i området, hvor der etableres et værksted med workshop, øverum og en scene til gøglerforestillingen.

Projektet foregår både individuelt i egen institution og fælles i område. Alle kommende skolebørn mødes tirsdag, onsdag og torsdag i 3 uger, og afslutter med en forestilling for området i sidste uge

Projektet er blevet præsenteret og drøftet på fælles p-møde oktober 2013

Der er indkøbt gøgler ting, samt bogen gøgl i hverdagen, som vil være et fagligt udgangspunkt for dette projekt.

Sproglig opmærksomhed

Sproget er udgangspunkt for al vores kommunikation og grundlæggende for vores forståelse af os selv og vores omverden.

Børn skal støttes i at udvikle deres ordforråd, udtale, at sætte ord og begreber på de oplevelser de har i dagligdagen, i at tale, lytte, stille spørgsmål og give svar.

Det er vores opgave at understøtte barnets egne initiativer for kommunikation og give barnet mulighed for at udtrykke sig i ord, kropssprog, leg og billedsprog.

Barnets sprog udvikler sig igennem de daglige gøremål, og tager form så tidligt i livet at vi starter sprogstimuleringen, straks ved barnets start i institutionen.

Der er mulighed for at styrke sprogudviklingen i stort set alt hvad barnet foretager sig, og hvad vi foretager os med barnet. Ved at benævne barnets handlinger og tage udgangspunkt i barnets initiativer kan en dialog spire frem.

Vi vil undersøge og sætte os ind i Dialogisk læsning som metode og bruge den tænkning i dagligdagen.

Læringsmål:

- At øge børnenes sprogforståelse og fortællelyst gennem bestemte bøger og via dialogisk læsning
- At lytte aktivt ved højtlesning
- Opleve glæden ved at bruge sproget
- Udvikle evnen til gennem sproget at udtrykke sig
- Særlig indsats for de børn, der har vanskeligheder og/eller særlige behov

Metode:

- Implementere dialogisk læsning
- I de afsatte 3 uger arbejdes der med sprog hver dag i institutionen
- Indrette sproglaboratorium/ sprog hjørne i den enkelte institution

Evaluerings spørgsmål:

- Oplever vi, at børnene bliver bedre til at sætte ord på hvad der foregår i deres hverdag.
- Børnene søger selv sprogrummet i institutionen

Dokumentation:

- Galleri og udstilling som faglig workshop
- Opfyldelse af kvalitetsmålet

Projekt for temaet sprog

Overskrift. Dialogisk læsning og sproglig opmærksomhed

Projektet afvikles i ugerne 19,20,21 i år 2014, og henvender sig særligt til mellemgruppen i området

Den nedsatte arbejdsgruppe er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for teamet i egen institution.

Jytte Storm tilknyttedes projektet, hvor Jytte på et fælles P-møde i april 2014 præsenterede dialogisk læsning. De voksne skal kunne mestre dialogisk læsning. Forløbet/processen vil blive beskrevet for at fremhæve god praksis og den konkrete faglighed om dialogisk læsning.

Til projektet vil der blive indkøbt bogen Ind og ud med sproget, samt materiale fra Mary fonden til hver institution i området.

Projekterne vil herefter foregå på den enkelte institution. I de afsatte uger arbejdes der dagligt med sprog i hele institutionen.

Det fælles arbejde foregår omkring evaluering og dokumentation

Overordnet skal der være faste fælles opgaver samtidig at der kan planlægges individuelle forløb undervejs

I de afsatte uger arbejdes der med sprog dagligt i hele institutionen

Der indrettes et sproghjørne/rum i hver institution, som vil indeholde følgende inspiration:

- Beskrivelse af projektet i hæfte/bog til forældre og personale
- Galleri og udstilling, både for forældre og medarbejdere (fagligt rum)
- Give eksempler på muligheder for sprog aktiviteter
- Børnene kan selv opsøge sprogrummet i institutionen
- Foreslå bøger til forældre, som på den måde giver synlighed og mulighed for forældreinddragelse

Krop og bevægelse

Kroppen er et kæmpemæssigt sanseapparat for barnet, som det oplever, sanser og reagerer igennem og med.

Der skal arbejdes med identitet, forståelse af kroppens indre og ydre, bevægelsesmuligheder og sanselighed.

Man kan sige, at barnet skal have kendskab til egen krop og brugen af denne.

Kroppen og brugen af den er også et redskab, som barnet har til rådighed i forhold til at kommunikere med omverdenen.

Kroppen er også et sted, der rummer mange følelser, der kan komme til udtryk fysisk.

Perception set i forhold til kroppen og dennes muligheder er en vigtig del at arbejde med – altså skabe muligheder og rum for barnet til at kunne afreagere, forankre og integrere oplevelser og input via sin krop, så denne bliver redskabet i forhold til at kunne erkende og erfare.

Læringsmål:

- Styrke motorisk bevægelse hos børnene. Kropskendskab og bevidsthed via bevægelse gennem leg.
- Gøre bevægelse til en naturlig del af hverdagen
- Udvikle bevægelsesarealer i institutionen

Metode:

- Vi vil lade os inspirere af DGI konceptet
- Kontakte DGI for materiale og evt. konsulent

Evalueringsmål:

- Oplever at børnene tager eget initiativ til leg
- Ser børnene tager eget initiativ til motoriske udfordringer

Dokumentation:

- Observere børnenes fin- og grovmotorik
- Interviewe forældre om motorisk aktivitet (evt. spørgeskemaer)
- Observere børnenes eget initiativ til leg (spionopgave)

Projekt for temaet Krop og bevægelse

Overskrift: Bevægelse igennem leg med udgangspunkt i DGI konceptet.

Projektet afvikles i ugerne 39,40,41 i år 2014, og henvender sig særligt til mellemgruppen i området

Den nedsatte arbejdsgruppe er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for teamet i egen institution.

Til projektet vil der blive tilknyttet en DGI instruktør, som gennemgår DGI konceptet, med en rammebeskrivelse af områderne: Kognitiv udvikling, fysisk udvikling, social udvikling, emotionel udvikling, sansemotorisk udvikling. Der vil dog være særligt fokus på områderne fysisk udvikling og social udvikling.

Til projektet vil der blive indkøbt bøgerne: Leg så hjernerne banker, og der vil blive indkøbt spændende bevægelsesmaterialer.

Hver institution vælger hvert sit område. Dette lægger op til en form for besøgsrunde med afslutning på en fælles dag.

Sociale kompetencer

Der skal arbejdes med dannelse af venskaber og kammeratskaber, og der skal i denne sammenhæng sættes fokus på omsorg, respekt og nærvær.

Det er afgørende for barnets trivsel og udvikling, at de føler sig som en del af et fællesskab, hvor den enkelte s bidrag til fællesskabet har betydning.

Det er derfor vigtigt, at dagtilbuddene fokuseres på børns fællesskaber, idet det er i fællesskaber, at børn kan udvikle sociale kompetencer.

Læringsmål:

- Børnene udvikler social identitet og være en del af et fællesskab
- Børnene mødes med empatiske og anerkende voksne
- Udvide respekt for forskelligheder
- Udvikle hjælpsomhed blandt børnene

Metode:

- Interview af børn om deres relation til andre børn
- Benytte ideer og materialer fra Barnet i centrum
- Fokus modtagelse

Evalueringsmål:

- Kan barnet samarbejde og indgå i fællesskaber
- Barnet yder trøst og kærlig omsorg, når en anden er ked af det
- Barnet hjælper en kammerat eks i garderoben

Dokumentation:

- Praksisfortællinger
- Diagram for, hvor er børn nu og hvor er de efter projektet

Projekt for teamet sociale kompetencer

Overskrift: Relationsarbejde

Der arbejdes med projektet i ugerne 4,5,6 i år 2015 og med særlig fokus på vuggestuen og de mindste børnehavebørn.

Den nedsatte arbejdsgruppe er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for teamet i egen institution

Projektet vil tage udgangspunkt i barnet i centrum og arbejdet med ICDP

Der vil blive benyttet ideer og materialer fra de nævnte projekter

Der vil ligeledes blive tilknyttet en konsulent Anne Linder til projektet

Der vil blive arbejdet med de 8 samspilstemaer, der indgår i ICDP konceptet. Der bliver endvidere indkøbt bogen: Fællesskabets pædagogik, som aktivt skal indgå de pædagogiske overvejelser.

Natur og naturfænomener

I dette tema arbejdes både med naturen, naturfænomener, planter samt dyr. Dette betyder, at temaet er temmelig bredt og består af flere dele, som alle skal implementeres i det pædagogiske arbejde.

Barnet skal have oplevelser i og med naturen, herunder naturens indhold, som eksempelvis kan være arbejde med de dyr, som lever i naturen eller arbejdet med de ingredienser, naturen består af (planter).

Barnet skal sikres oplevelser, udfordringer og erfaringer omkring arbejdet med naturen og naturfænomener, og denne skal ske igennem leg, eksperimenter, fordybelse og kontinuitet, der skal sættes ind i aktiviteter og forløb.

Læringsmål:

- Lege og lave aktiviteter ude i skov og strand (kommunes sommerhus).
- At lærer naturen bedre at kende igennem fordybelse og eksperimenter.
- Udvide respekt og omsorgsfuldhed for naturen

Metode:

- Gør brug af kommunens sommerhus. Der lægges op til, at der indgår en overnatning med børnene (de 4 årige).

Evalueringsmål:

- Fremvisning/fernisering af projektet for forældre ude i "sommerhuset"
- Tager børnene eget initiativ til at spørge ind til naturen.

Dokumentation:

- Logbog for spørgsmål og dokumentation.
- Fernisering som en tur rundt i landskabet til forskellige "poster" med udstilling fra projektet.

Projekt for teamet Natur og naturfænomener.

Overskrift: Jord, ild, vand og luft

Der arbejdes med projektet i ugerne 19,20,21 i år 2015 og med særlig fokus på mellemgruppen i børnehaven.

Den nedsatte arbejdsgruppe er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for teamet i egen institution

Dette projekt vil daglig i fællesskab foregå i naturen

Det vil blive undersøgt om en overnatning i kommunens sommerhus vil være muligt

Der tages kontakt til en naturvejleder, og der tages udgangspunkt i materiale fra friluftsrådet og Danmarks naturfredningsforening. Bogen fra Karsten Gotlib bestilles

Den enkelte institution vælger deres eget tema, og laver i fællesskab en aktiv fernisering.

Barnets alsidige personlige udvikling

Barnets identitet, selvopfattelse, selvoplevelse og selvtillid er vigtige elementer for barnets generelle udvikling og muligheder for at tilegne og lære nye ting.

Barnet skal have muligheder i daginstitutionen for at deltage i sociale og kulturelle sammenhænge, og her skal barnets personlige muligheder og egne grænser udfordres, styrkes og stimuleres.

Barnet skal udfordres med tilbud og muligheder, hvor barnet kan agere, udforske og deltage med det potentiale og de ressourcer barnet har.

Læringsmål

- At barnet kan udtrykke sine tanker, følelser og give sin mening til kende
- Barnet tør udforske sine egne grænser

Metode:

- Arbejde med trin for trin eller et tilsvarende koncept
- Via en teaterforestilling hvor der vises følelser
- En oplevelse i "trætoppene" hvor egne grænser afprøves

Evalueringsmål:

- Børnene bliver bevidste om egne følelser
- Børnene kender egne grænser

Dokumentation:

- Udsagn og praksis fortællinger om oplevelserne i forløbet med teaterforestillingen og trætoppene.
- Spørge ind til forskellige følelser
- Billeder og notater

Projekt for teamet Barnets personlige udvikling

Overskrift: personlige grænser afprøves

Der arbejdes med projektet i ugerne 39,40,41 i år 2015 og med særlig fokus på mellemgruppen i børnehaven.

Den nedsatte arbejdsgruppe er tovholder for projektet, og den enkelte skaber interesse for temaet i egen institution

Temaet vil være en 3 deling, hvor følgende indgår

Genopfriske kursus i trin for trin (dog helst et nyt koncept)

Teatertrup til inspiration

Instruktør fra Adventparken (trætopperne)

Den første del af projektet øves der i eget hus som tryk base.

Den anden og den sidste del planlægges sammen med de andre institutioner i området

Forestillinger, hvor egne grænser afprøves, samt øvrige kan være med øvrige institutioner eller sammen med en enkelt anden institution.

Ligeledes udfordring af grænser i trætopperne

Arbejdet med børn med særlige behov.

Vi møder børn med særlige behov indenfor et bredt spektrum for eksempel sprog, børn med sociale kognitive og - eller fysiske problemer af forskellig art. Med udgangspunkt i den konkrete problemstilling udarbejdes der handleplaner for det enkelte barn. Stevns Kommunes handleguide for dagtilbud er det baggrundsmateriale der ligger til grund for den pædagogiske indsats. Tidlig og kontinuerlig inddragelse af forældre er central i forløbet.

For at sikre bedst mulig integration i og tilpasning i gruppen, yder vi en målrettet indsats ved tidligst mulig problemudredning med efterfølgende initiativer, samt kontakt til relevante samarbejdspartnere for eksempel sprogkonsulent og distriktsteamet. Observation, iagttagelse, samtale og styrket interaktion er blandt vore redskaber.

For at iværksætte tidlig indsats og identificering samarbejder vuggestue og børnehaveafdelinger om hvordan barnets fysiske, intellektuelle og sociale udvikling kan understøttes. Vi forsøger at undgå social isolation og stigmatisering, ved at inddrage børnene i fællesskabslege, og relations styrkende aktiviteter. Der gøres også brug af fleksibel organisering og alternativ rammesætning.

Hvis barnet fortsat ikke er i trivsel eller aldersvarende udvikling vil en tværfaglig indsats blive inddraget. Hvert anden måned kommer distriktsteamet til området, hvor medarbejderne har mulighed for at få gensidig information samt faglig sparring. Ved Distriktsmøderne deltager mindst 2 medarbejdere fra barnets stue, samt deltagere fra de andre stuer i afdelingen. Derudover deltager daglig pædagogisk leder ved møderne, således at der fra ledelsens side kan ske en opbakning i hverdagen omkring barnet.

I området har vi et særligt fokus på brobygning i en bred forstand, således at når børnene skifter fra en gruppe til en anden, fra institution til institution, samt overgang til skolen, tager vi i overleveringssamtalerne til forældrene, udgangspunkt i Stevns kommunes brobygningskema.

I forbindelse med arbejdet med ny udviklingsplan er der på samme nedsat en tværgående arbejdsgruppe der beskriver og planlægger konkrete initiativer i denne periode.

Arbejdsgruppen vil arbejde med følgende fokuspunkter.

- Oprette en kompetencebank, med en beskrivelse af de enkeltes særlige viden om problemstillinger.
- Arbejde med en inkluderende pædagogik
- Udarbejde en organisering, hvor vidensdeling kan blive praktiseret
- Udvikle faglig sparring i eget område
- Undersøge andre redskaber og metoder i det pædagogiske arbejde.

Børnemiljøvurdering

Arbejde med børnenes miljø- det fysiske, det psykiske og det æstetiske miljø sker ved tilrettelæggelse af det daglige pædagogiske arbejde og som en planlægning og udførelse i forbindelse med lærerplanerne.

Her tænkes særligt i teamet kulturelle udtryksformer, hvor der er planlagt børneinterviews før, under og efter de konkrete planlagte gøgleraktiviteter. Ligeledes er der i temaerne krop og bevægelse samt i teamet barnets alsidige personlige udvikling aftalt evalueringsmål der inddrager børnenes lyst til aktiviteterne og der spørger ind til børnenes egne følelser.

Derudover er der planlagt konkrete initiativer i de enkelte huse.

Afslutning

Arbejdet med denne udviklingsplan blev startet på områdets fælles personalemøde d. 6. maj 2013. Her blev arbejdsgrupperne nedsat og indhold drøftet. Arbejdsgrupperne startede deres første beskrivelser og planer for de enkelte temaer inden sommerferien og alle arbejdsgrupper har i løbet af efteråret færdiggjort arbejdet med en beskrivelse af hvilket fokus der skal være på temaerne, samt en konkret projektbeskrivelse af de enkelte temaer. I hele processen er indhold og planer løbende blevet drøftet i de enkelte huse.

Denne udviklingsplan er drøftet og behandlet i forældrebestyrelsen, i det lokale medudvalg og i ledelsesteamet.

Udviklingsplanen skal betragtes som et dynamisk værktøj, da vi ikke kender fremtiden for de næste to år. I udviklingsplanen er der opstillet konkret evaluerings mål. Denne evaluering skal også kunne bruges dynamisk og dermed være med til at ændre projekterne efter de erfaringer der skabes undervejs. Det pædagogiske arbejde skal altid være aktuelt alt efter det vi møder i nuet og i fremtiden.